

az energiát, és kicsit minden változik. Az idegsejtkutatók már tudják. Az atomfizikusok is.

Munkaeszközök: közös és egyéni impulzuslehetőségek teremtése és befogadása kicsiben. Közösen: ahogy annak idején a Genezáreti tó partján, vagy a Gangesz partján, vagy Óbudavárott, vagy Pécelen. Csendes együtt-gondolkodás, csendes együtt-munkálkodás, csendes együtt-imádkozás, csendes együtt-étvágy, csendes együtt-éneklés, csendes együtt-táncolás azokkal, akik „pumpált, gerjesztett állapotba” kívánnak kerülni az egész érdekében. Egyénileg: olyan egyszerűen, ahogy a pici gyerekek szopnak, vagy a levegőt veszik. Nem néhez, csak szokatlan. Ezért kell gyakorolni. Talán egyszer ragályos lesz.

Minden cselekedet, a jó is és a rossz is ingyen ajándékból van. Az alkalmasság szempontjából a befogadás mértéke a döntő. Így aztán Gyurka bácsi kérdése: vagy az egyik, vagy a másik, egyre inkább is-is formát ölt. Ajándék nélkül nem lehet jót tenni. Ajándékot mindenki kap, csak nem mindenki fogadja be, mert talán nem ismeri a „lézertechnikát” – vagy mást. Az első felvillanó jel a szolidaritás, egy lényi együttérzés és az ingyenesség megjelenése. Ez az a *gerjesztett közeg*, amiben a belepumpált ajándékenergia már exponenciálisan növekedni, majd irányítottan kisugárzódni tud – mondják a fizikusok. Olyan ez - mondom -, mint a lézer.

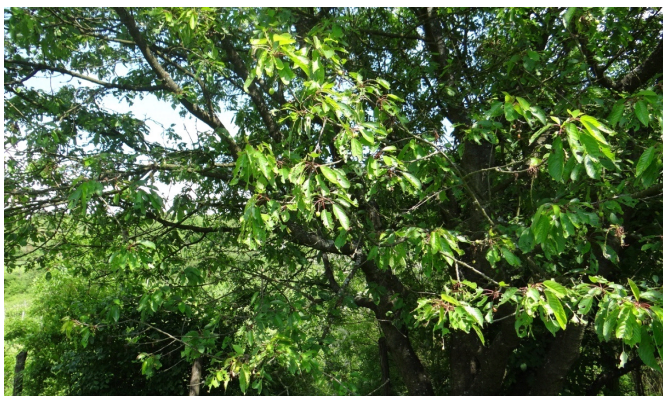
Kőbánya, 2014. májusa

DRYP

MIRŐL MI JUT AZ ESZEMBE

június első napjaiban, amikor már hetek óta esik az aranyat érő

Hogy hol és mennyi jutott a májusi aranyat érő esőből, arról a hírközlők rendszeresen tudósítottak helyenként sárlavinákról, víz alatt álló szántókról s kertekről, másutt pedig éppen vízhiányról. Voltak térségek ahol szilárd halmazállapotban érkezett a csapadék, meglelt korú fákat döntő viharokkal. Még a Balaton is kilépett medenceöbléből, mint amikor valaki nyitva felejtí a kád csapját a fürdőszobában.

Kicsipkézett levelek a cseresznyefán

Kertünk sem maradt ki a meleg nyarat idéző május ellenére sem egy jeges zuhanyból. Öreg cseresznyefánk leveleit kilyuggatták, kicsipkézték a borsónyi jéggyöngyök. A többi gyümölcsfa termésében viszont nem tett kárt a jégeső. Nem volt miben. Egy körtét sem találtam egyik fán sem. Úgy tűnik, hogy a tavalyi rekordtermést most pihenik ki. Virág is kevesebb volt rajtuk, de még azokból sem neveltek egy árva körtét sem. Így tettek az szilvafáink is. Egyedül a Húsvéti rozsmaringon találtam néhány almát, azokon is ott volt a jég a nyoma.

A megye bogyós híréhez hűen csupán a ribiszke és málna biztat terméssel. Így aztán nem igazán lesz nagy gondunk ősszel a befőzéssel.

Húsvéti rozsmaringon a jég nyoma

Van még a kertben egy ősszel felújított számóca ágyás. Idénre ígérte első termését, ha a számócának valóban termése van. Mert a botanikusok áltermésnek nevezik azt a szép, piros, illatos, felületén sok-sok apró maggal telezsúfolt gyümölcsöt. Merthogy valójában ezeket a magokat tartják a termésnek, amit aszmagnak neveznek. No de ne mélyüljünk el a számócatudomány nevezéktanában, amikor még magát a gyümölcsöt sem tudjuk pontosan megnevezni. Számóca vagy eper? Földi eperként is szokták emlegetni – piacra jártomban hatalmas tábla hirdeti a bejáratnál; itt az eperszezon – hogy megkülönböztessük Arany János feketén bólogató eperfájának termésétől. A kertészek szerint a számóca elnevezés illeti meg ezt a gyümölcsöt, ha a közbeszédben már teljesen elfogadott is az eper szóhasználat, különösen ha földi jelzővel van kibővíve. A piaci gyakorlat ugyan nem szereti az ilyen két szóból álló, hosszú nevet, az epret pedig már becézni sem kell, mint az uborkát ubinak, a krumplit burginak, vagy a paradicsomot parinak. Vagy ki tudja, lehet, hogy egyszer lesz még epi is a piacon. Tehát hagyjuk meg az eper nevet a selyemhernyók kedvenc fáján termő gyümölcsöknek. A fiatalabbak kedvéért jegyzem meg, gyerekkoromban volt egy időszak, amikor divat volt selyemhernyót tenyészteni, s részükre szorgalmasan gyűjtöttük az eperfák leveleit. A jól táplált csontszínű hernyók – emlékeim szerint – enyhe rózsaszínű árnyalatot kaptak tőle.

Visszatérve a számócahoz,

az erdei számócat se nevezi senki vadepernek, vagy erdei epernek. Az erdei számócáról az internetes lexikon a következőket írja: „Az erdei számóca, vagy számóca,

földi eper (na tessék még itt is eper!) (Fragaria vesca) a rózsafélék (Rosaceae) családjának Fragaria nemzetségébe tartozó, a természet eperénél kisebb, de ahhoz hasonlóan ízletes gyümölcsöt termő, Magyarországon is őshonos növény. A Fragaria nemzetségnek az erdei számócán kívül még két faja él hazánkban, de ezeket gyakran (tévesen) szintén erdei számócának nevezik.”

Nos akkor induljunk el a nálunk is őshonos erdei számócánktól amelyet már a XV. században természetbe fogtak a franciák. Szélesebb körben azonban apró gyümölcse miatt nem tudott elterjedni. Kirándulók viszont ma is szívesen szedegetik, legfeljebb nem tudják megkülönböztetni az erdei és csattogó számócát. A két vadon termő számócát a csészelevelek állása alapján pedig könnyű meghatározni. Míg az erdei számóca csészelevelei éréskor elállóak, nem simulnak a gyümölcsre, addig a csattogó számócaé éréskor a vacokról nehezen válik le s rásimul az áltermésre.

A kerti és ma már szinte nagyüzemi technológiával termesztett számóca eredete azonban két Amerikából származó faj – úgy tartják – véletlen keresztezésből jött létre ugyancsak Franciaországban, még a XVIII. században. Ezek tovább nemesített utódaival találkozhatunk a piaci árusoknál, vagy az áruházak polcain is. Nem ritkák az élénkpiros, vagy bordóba hajló, galambtojásnál is nagyobb gyümölcsök, csak éppen a számóca ízük veszik kárba a piacos méretversenyben. Erre kaptam azt a jó tanácsot, hogy öntsem le eper aromával. Ezért hiábavaló igazi magyar számócát keresni a sok „magyar eper” feliratú táblák alatt, hiszen az ott sorakozó olasz, holland, spanyol, stb. számócák legfeljebb magyar földben termelt gyümölcsök. Tessenek csak megnézni egy fajtajánlatot. Alapfokú nyelvvizsga nélkül helyesen ki sem lehet mondani nevüket.

SONNEVEND IMRE

ISMERI-E MÉG EGYÁLTALÁN VALAKI HAZÁNKBAN A SAVANYÚ (BÉCSI) SZEDER/EPER FÁT?

*P. Bulányi György O. Sch. P.(1919-2010)
áldott emlékének*

A címben feltett kérdést többek között az a tény is indokolja, hogy a Hazánkban jóval gyakoribb és Mária Terézia óta a selyemhernyó tenyésztés miatt is elszaporított fehér eper/ szeder fa (*Morus alba*) előfordulása is erősen ritkul manapság. Így aztán a végképp elfeledett régi gyümölcsünk, a *Morus* genusban a fehér testvére, a fekete/savanyú szeder/eper fa [*Morus nigra*] hírét, nevét még nehezebb felidézni. De miért is van ez így?

Először is az eperfa és szederfa elnevezés körül kell egy kis rendet rakni. Fontos tudni, hogy a „fái” [fán termő] eper- vagy szederfa nem azonos a hibridogén eredetű, nagytermésű, szélteben termesztett földi eperrel-számócával (*Fragaria x ananassa*), de ugyancsak nem azonos az árokpartokon, nedves erdőkben, sőt szántókon is gyakran előforduló, tüskés indájú, földön kúszó, szürkés-kék termésű hamvas szederrel (*Rubus caesius*). Ugyancsak szeder névvel illeti a magyar nyelv a nálunk nagyméretű, 1-2 méter magasra megnövő, vastag, erős hajtású, tüskés bokor formájában megjelenő szeder (*Rubus*) nemzetség számos fajtát is (pl. a leggyakoribb *Rubus fruticosus*). Ezek a szederbokrok, amelyek erdei parlagokon, legelők szélén, erdők naposabb helyein nőnek és akadályozzák több méteres lehajló, tüskés hajtásaikkal az erdei munkát és a kirándulók mozgását, augusztus végén igen kitűnő szörp alapanyagot nyújtó, csillogó fekete termést adhatnak.

Visszatérve a szeder- és eperfa elnevezésre: az Alföldön a fává növe Morus fa a nép nyelvén eperfa, a Dunántúlon (és Szlavóniában, meg a Csallóközben is) ugyanez viszont szederfa névre hallgat. Tehát mindkét magyar név ugyanazt a fát nevezi meg. Másképpen: az alföldi származású Arany Jánosnál eperfa a dunántúli Berzsenyinél szederfának mondott fafaj. De mindkettő ugyanazt a fát jelöli.

De ez a fa, amely a szépirodalmi szövegekbe is bevonult, nem a címben szereplő savanyú szeder/eperfa, hanem a *Morus alba*, a fehér eper/szederfa. Azt viszont fontos tudni, hogy a fehér eper/szederfának mindig édes termése van, ami viszont lehet sárgásfehér, rózsaszín vagy feketés piros is. Az egyik fa ilyen termést hoz, a másik meg amolyan, de botanikailag mindkettő *Morus alba*! Ezt a szederfát/eperfát az etethető, puha lombja miatt a selyemhernyókkal együtt őshazájából, Kínából csempészték be először a Bizánci Birodalomba (6. század), majd elterjedt Európa más részeiben is, így a 13.-15. század folyamán először Dél-Európában, aztán Franciaországon és Németországon keresztül a földrész más részeiben is. Nálunk a selyemhernyó tenyésztés támogatása és fellendülése miatt a 18-19. század folyamán e fafaj rohamos terjedést mutatott fel, elsősorban a melegebb horvátországi és Dél-magyarországi vidékeken (Somogy, Baranya, Tolna, Fejér, Pest-Pilis-Solt-Kiskun,